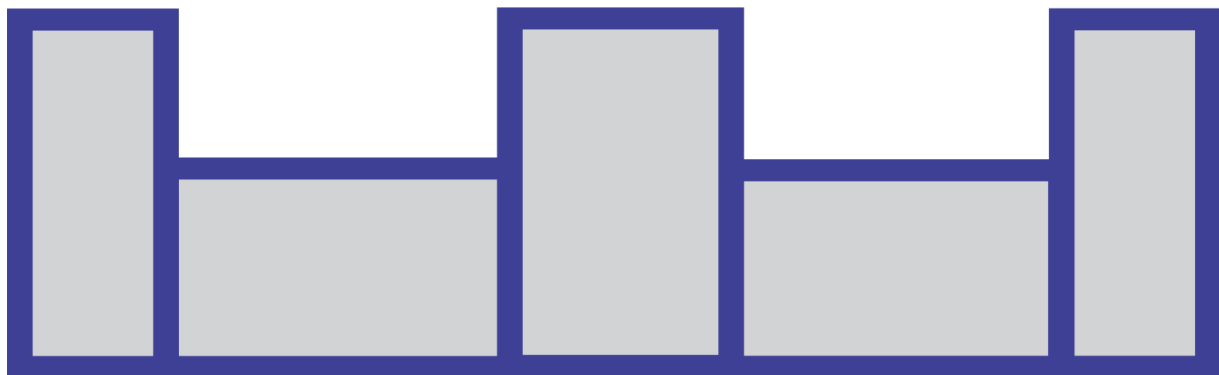

СЕДМИ ИЗВЕШТАЈ ОД МОНИТОРИНГ НА КВАЛИТЕТ НА ДЕБАТА ВО СОБРАНИЕ

СОБРАНИЕТО ПОД ЛУПА

Засилување на политичката дебата
и делиберативниот дискурс

ФЕВРУАРИ 2015

СЕДМИ ИЗВЕШТАЈ ОД МОНИТОРИНГОТ НА КВАЛИТЕТОТ НА ДЕБАТАТА ВО СОБРАНИЕТО

(ФЕВРУАРИ 2015)

Институтот за демократија „Социетас Цивилис“ – Скопје (ИДСЦС) и Институтот за Источна и Централна Европа и Балканот (ИЕКОБ) почнувајќи од јуни 2014 до мај 2015 година го следат нивото на квалитет на дебатата во Собранието. Мониторингот се одвива во рамките на проектот „Собранието под лупа, засилување на политичката дебата и делиберативниот дискурс“ финансиски поддржан од Европската Унија. Во текот на периодот на мониторинг ќе бидат изготвени десет месечни извештаи за квалитетот на дебатата во Собранието. Пред вас е седмиот таков извештај кој се однесува на собраниската дебата во месец февруари 2015.

Со примена на „Индексот за квалитет на дебата“¹ според неколку параметри се оценува секој поединечен говор на учесниците на пленарните седници и седниците на осум собраниски комитети одбрани според нивното значење за политичката дебата и политичката култура во државата.

Целта на мониторингот е на емпириски начин да се дојде до сознание колку се аргументирани расправите во законодавниот дом и колку се земаат предвид различните ставови и во која мера истите придонесуваат кон содржината на законите.

Истовремено, во рамки на проектот, се одвива и мониторинг на неколку национални медиуми² со цел да се анализира во која мера јавноста е запознаена со суштината на собраниските расправи и со содржината на аргументите изнесени на седниците од страна на пратениците.

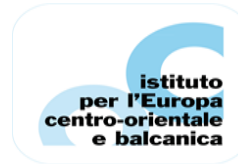
По секој мониториран месец јавноста е информирана преку извештаи за клучните наоди од мониторингот на дебатата во Собранието и на медиумското известување.

А. РЕЗИМЕ

Пратениците во февруари најмалку досега ги образложуваа своите позиции со по два и повеќе аргументи, а најчесто од почетокот на мониторингот имаа дискусии во кои образложението беше слабо односно недоволно да се смета за еден целосен аргумент.

¹ Индексот за квалитет на дебата (Discourse Quality Index) е создаден од група водечки светски теоретичари на делиберативната (дебатна) демократија. Индексот претставува методологија која овозможува емпириско истражување на квалитетот на дебатите чија форма и содржина се исклучително важни за демократијата во едно општество. Индексот последните десетина години е употребен за истражувања на дебатата во Европскиот парламент и во парламентите на Германија, Швајцарија и американскиот Конгрес.

² Мониторингот на медиумите ги опфаќа националните телевизии Сител, Телма, Алсат-М и МРТ2 на албански јазик и весниците Дневник, Слободен печат, Утрински весник, Вечер, Коха и Лајм.

Во овој период тие повторно не успеаја да се разубедат во исправноста на своите аргументи и секој остана во својот „ров“. Забележан е само еден случај кога пратеник ја променил позицијата, но не образложил од кои причини го прави тоа. Не е забележан случај пратеник да ја промени позицијата поради поквалитетни аргументи изнесени во расправата.

Карактеристично за февруари е што на мониторираните седници пратениците жени беа значително поактивни од мажите. На нив отпаѓаат дури 57% од сите набљудувани дискусии. На жените во Собранието отпаѓаа доминантен дел од репликите и контрарепликите.

Зголемено е искажувањето на почитување кон аргументи на други говорници, намалено е искажувањето на почит кон другите учесници на седници, а во два случаи е забележано користење на недоличен говор кон други личности присутни на седниците.

Пратениците во февруари најмногу дискутираа околу пратеничките прашања, предлогот на Закон за трансформација во редовен работен однос, измените на Законот за високо образование, на Закон за електронски комуникации и на законот за царинска управа

Опозицијата во јануари претставена од 10 пратеници го одржа досега највисокиот удел во дискусиите од 29%.

Голем дел од точките од дневниот ред поминаа со мала и еднострана или без никаква дискусија.

Со сето ова заклучокот е дека јавноста повторно остана посиромашна за квалитетна дебата за дел од законските решенија. Така е испуштена можноста преку дискусија да се тестира валидноста и издржаноста на изнесените аргументи на пратениците како и можноста тие да бидат оспорени или надполнети, што би придонело за носење на поквалитетни закони во прилог на општото добро и јавниот интерес.

Б. МЕТОДОЛОГИЈА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

„Индексот за квалитет на дебата“ овозможува секој поединечен говор изнесен на седниците да се кодира според неколку главни карактеристики:

- степен на аргументираност на говорот;³
- степен на почит на говорникот кон другите пратеници и нивните аргументи;
- отвореност за прифаќање на туѓите аргументи и менување на сопствените ставови под сила на квалитетни аргументи изнесени во расправата;
- дали пратениците образложуваат во име на чии интереси ги застапуваа своите ставови;

³ Под степен на аргументираност се земаат предвид бројот на аргументи со кои пратеникот ги образложува своите позиции во говорот без притоа да се навлегува во вистинитоста или валидноста на аргументите. Притоа не се земаат предвид аргументи кои јасно и недвосмислено се надвор од темата на дебата.

- дали пратениците можат непречено да ги изнесат своите ставови и
- во која мера е застапен недоличен говор.

Со мониторингот се опфатени расправите во следните работни тела во Собранието:

- Пленарни седници;
- Комисија за уставни прашања;
- Комисија за финансии и буџет;
- Комисија за политички систем и односи меѓу заедниците;
- Комисија за избор и именувања;
- Комисија за локална самоуправа;
- Комисија за европски прашања;
- Анкетна комисија за заштита на слободите и правата на граѓанинот;
- Законодавно правна комисија.

В. ПОЛИТИЧКИ КОНТЕКСТ

Согласно Уставот, Собранието ја има законодавната власт и е составено од 123 пратеници. Пратениците се избираат на непосредни избори, по пат на пропорционални изборни листи за мандат од четири години. На последните парламентарни избори, одржани во април 2014 година, партијата Внатрешна македонска револуционерна организација – Демократска партија за македонско национално единство (ВМРО-ДПМНЕ) освои 61 пратеник, а нивниот коалиционен партнер со кој ја формираат Владата, Демократската унија за интеграција (ДУИ), освои 19 пратеници. По еден пратеник во Собранието освоија партиите на Граѓанска опција за Македонија (ГРОМ) и Национална демократска преродба (НДП). Пратеникот кој мандатот го доби од НДП и покрај одлуката на партијата да го бојкотира Собранието се приклучи кон пратеничката група на ДУИ. Со тоа сега пратеничката група на ДУИ брои 20 пратеници.

Од почетокот на мониторингот до објавувањето на овој извештај, пратениците од најголемата опозициска коалиција предводена од Социјалдемократскиот сојуз за Македонија (СДСМ), која на изборите освои 34 мандати, ја бојкотираат работата на Собранието.⁴ Од почетокот на мониторингот до објавувањето на овој извештај, пратениците од најголемата опозициска коалиција предводена од Социјалдемократскиот сојуз за Македонија (СДСМ), која на изборите освои 34 мандати, ја бојкотираат работата на Собранието. Во месец февруари во Собранието опозициски дејствуваа десет пратеници, седум од Демократската партија на Албанција (ДПА) и тројца од опозициската коалиција на СДСМ кои одлучија да ги прифатат мандатите. Мнозинството во Собранието во ноември ја започна процедурата за одземање на мандатите на 31 опозициски пратеник кои го бојкотираат парламентот. Постапката до објавувањето на овој извештај сè уште не е завршена. Кон крајот на јануари, Зоран Заев, водачот на опозицијата

⁴ Опозициските пратеници Роза Топузовска Каревска од Либерално демократската партија, Солза Грчева и Љубица Буралиева од СДСМ одлучија да ги прифатат пратеничките мандати освоени на изборите и покрај одлуката на опозициската коалиција за бојкот на работата на Собранието.

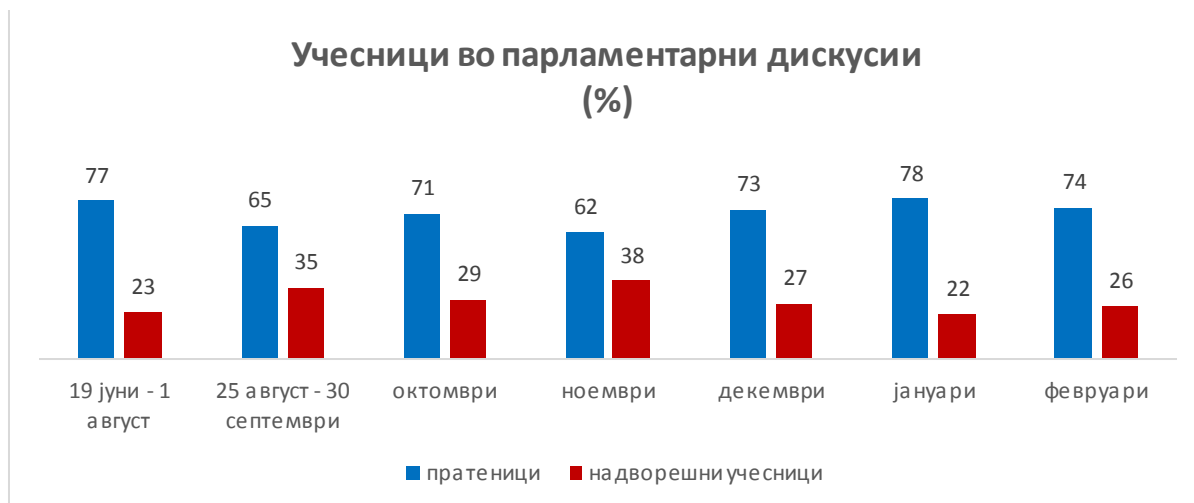

предводена од СДСМ на прес-конференции почна да ги објавува таканаречените „бомби“, односно наводни прислушувани аудио снимки за високи државни функционери.

Г. НАОДИ ОД МОНИТОРИНГОТ

Овој извештај ја опфаќа дебатата во Собранието во периодот од 1 до 28 февруари 2015. Анализирани се вкупно 296 говори на учесници во дебатите на вкупно 9 седници од кои 5 се пленарни и 4 се седници на работни тела. Од седниците на работните тела следени се по една седница на Комисија за европски прашања, Комисија за избор и именувања, Комисија за финансирање и буџет и Законодавно-правна комисија. Притоа, на седницата на Законодавно-правната комисија одржана на 11 февруари на седум точки од дневниот ред ниту еден пратеник не зеде збор.

Од вкупниот број на мониторирали говори, 218 се на пратеници во Собранието, а 79 на надворешни учесници како министри, претставници на министерства, други државни и јавни институции. Овој извештај се однесува само на говорите на пратениците.

Во однос на демографските карактеристики на говорниците пратеници, според:

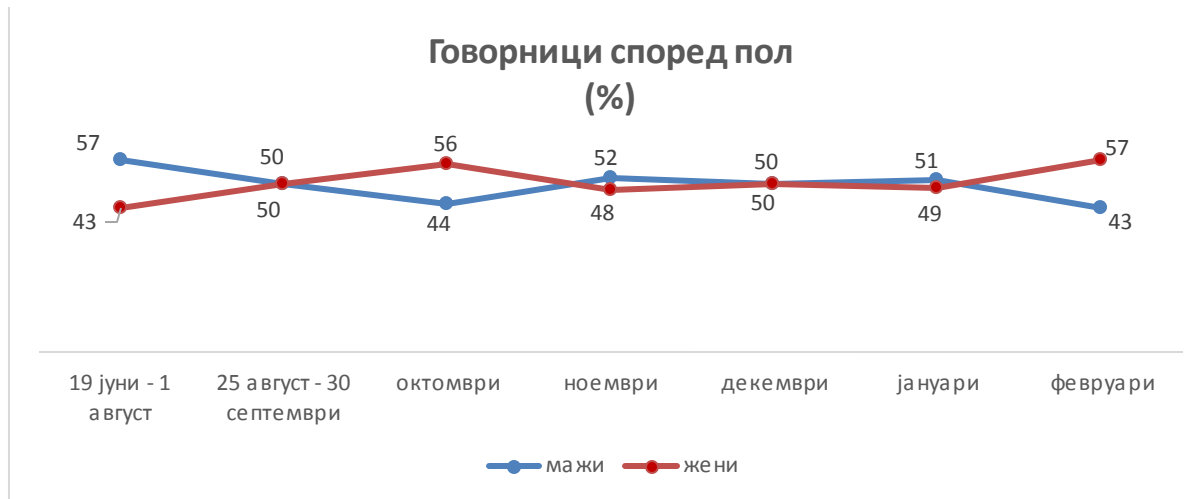
- Пол: 57% се жени, а 43% мажи.
- Етничка припадност: 91% се етнички Македонци, 7% етнички Албанци, 2% се други.
- Образование: 2% се со средно, 59% се со високо образование, 27% магистри 12% доктори по науки.
- Во февруари најактивни беа пратениците од четвртата изборна единица, а најмалку дискусии имаа пратениците од шестата изборна единица.

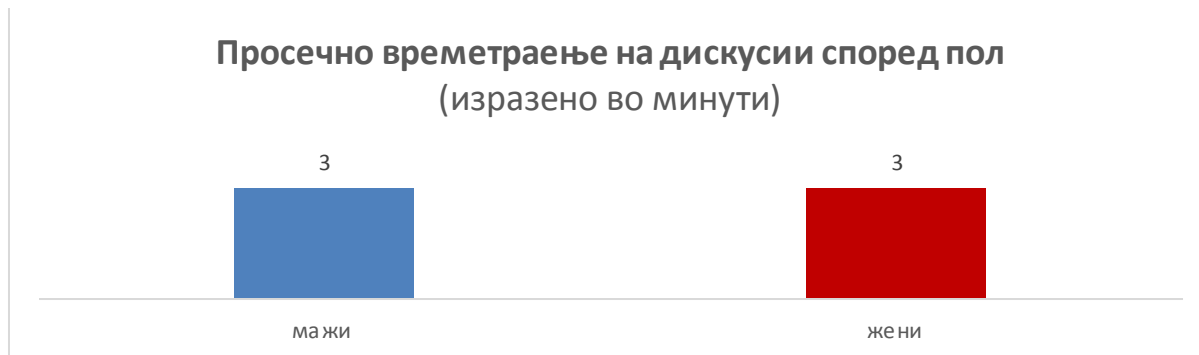
Во февруари опозициските пратеници на мониторираните седници го задржаа уделот во дискусиите од 29% што е идентично како и во јануари. Тоа истовремено е највисок удел на опозицијата која ја сочинуваат 10 пратеници од почетокот на мониторингот во јуни.

На мониторираните седници во февруари пратениците жени беа значително поактивни од нивните колеги мажи. На пратеничките отпаѓаат на пратениците мажи отпаѓаат 51% од вкупниот број на дискусиите. На пратениците жени отпаѓаат 57% од дискусиите што е највисок удел од почетокот на мониторингот. Притоа, треба да се земе предвид дека пратениците жени се 35% од вкупниот број на пратеници во актуелниот состав на Собранието. Од тоа произлегува дека жените значително почесто земале збор отколку мажите.

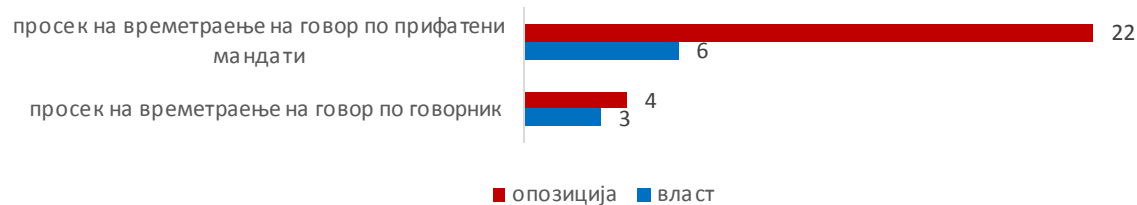
Ако вкупното време на дискусиите се подели според полот на пратениците кои земале збор на мониторираните седници произлегува дека секоја дискусија на пратениците мажи и жени траела во просек по 3 минути.

Според уделот, ако вкупното време на дискусиите се подели на вкупниот број на прифатени мандати од страна на пратениците произлегува дека во просек секој пратеник од мнозинството (82 пратеници) говорел по 6, а секој од опозицијата (10 пратеници) по 22 минути. Ако пак вкупното време на дискусиите се подели само на пратениците кои земале збор на мониторираните седници произлегува дека секој говор изнесен од опозициски пратеници траел просечно 4 минути, а од пратениците од мнозинството во просек по 3 минути.

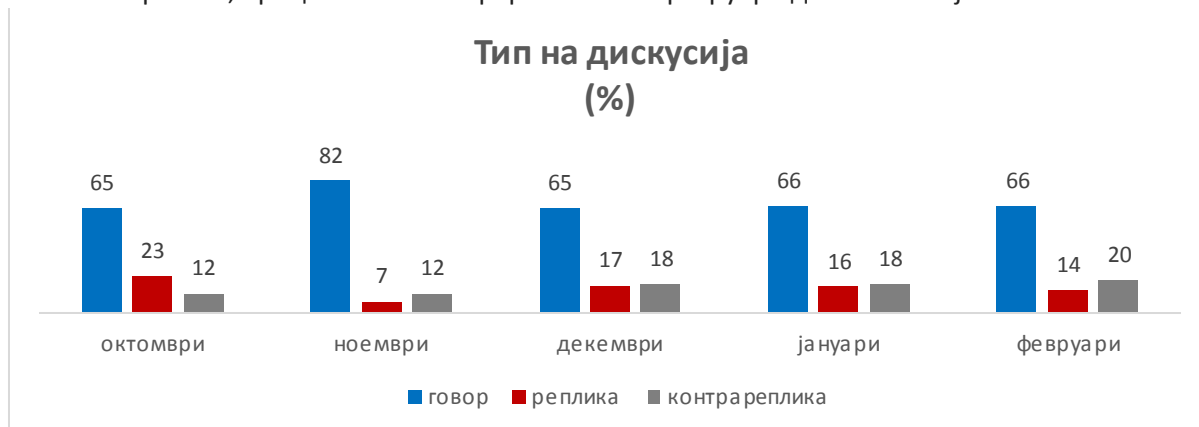
Просек на времетраење на дискусии (изразено во минути)

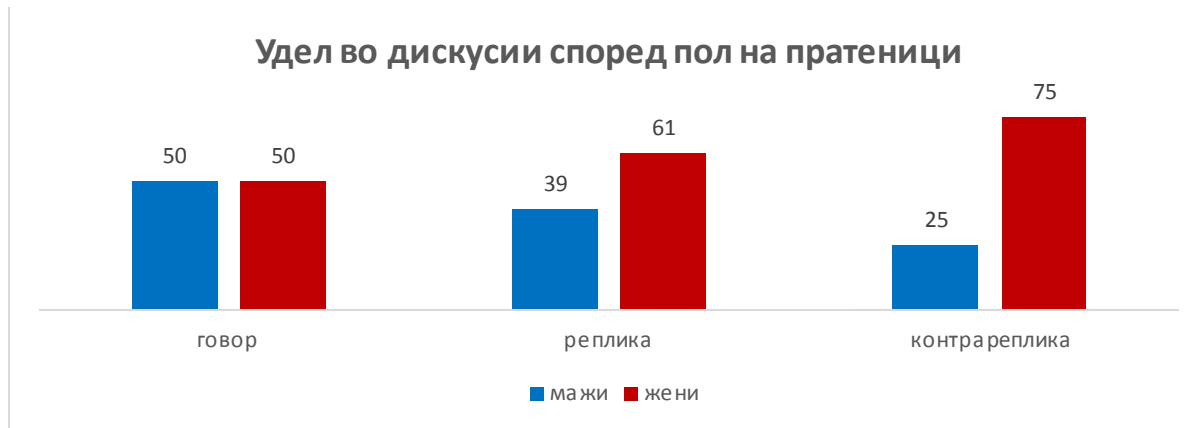
I. ТИП НА ГОВОРИ И ИНТЕРАКЦИЈА

Мониторингот во февруари покажа слична интеракција меѓу пратениците набљудувано преку бројот на репликите и контрарепликите меѓу учесниците во расправите споредено со претходните месеци. Притоа, како реплики и контрареплики се забележани и прашањата и одговорите меѓу пратениците и министрите на пленарната седница посветена на пратенички прашања. Од набљудуваните седници на поединечни говори отпаѓаат 66%, на реплики 14%, а на контрареплики 20% од дискусиите. Тоа укажува на намалување на репликите за 2% и за сметка на тоа зголемување на контрарепликите за 2%. Ако се гледа целиот период од почетокот на мониторингот, процентот на контрареплики во февруари достигнал највисоко ниво.

Тип на дискусија (%)

На набљудуваните седници пратениците мажи дадоа 50% од индивидуалните говори, 39% од репликите и 25% од контрарепликите. Пратениците жени пак дадоа 50% од индивидуалните говори, 61% од репликите и 75% од контрарепликите.

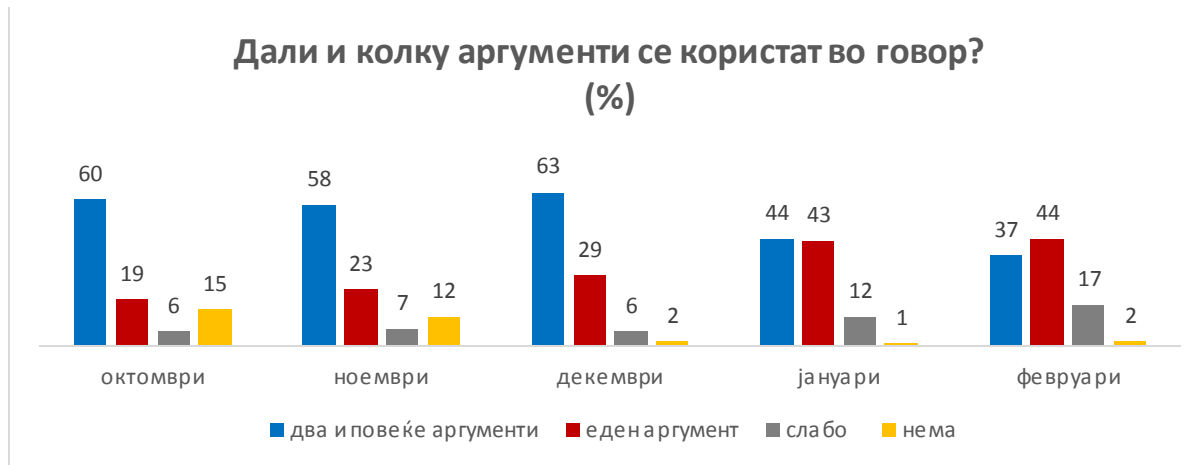

II. СТЕПЕН НА АРГУМЕНТИРАНОСТ НА ГОВОРОТ

Од мониторираните говори на пратениците според Индексот за квалитет на дебата во февруари продолжи трендот на опаѓање на бројот на дискусии во кои говорниците своите позиции и ставови ги бранат со два и повеќе аргументи и го достигна најниското ниво од почетокот на мониторингот. Истовремено, највисок процент од почетокот на мониторингот достигнаа дискусиите во кои аргументацијата била слаба односно образложението кое го дал говорникот не е доволно за да се смета за еден целосен аргумент.

Во февруари во 37% постои образложување на позициите со два или повеќе аргументи. Во 44% од говорите пратениците ги образложувале своите позиции со еден аргумент. Во 17% аргументацијата била слаба. Во 2% не е изнесен никаков аргумент во дискусијата. Земено севкупно, во јануари степенот на аргументираност со најмалку два аргументи е најнизок досега од почетокот на мониторингот (јуни).

Споредбено, во првиот мониториран период од 19 јуни до 1 август во 72% од дискусиите се лоцирани по 2 и повеќе аргументи, а во 7% образложението било слабо.

III. СИЛА НА ПОДОБАР АРГУМЕНТ

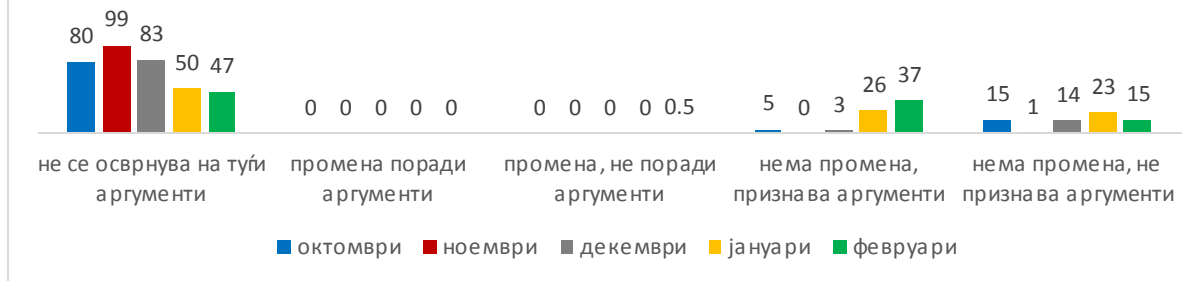
На мониторираните седници во февруари, како и претходните периоди, ниту еден говорник не настапил со една позиција за потоа да укаже дека ја менува позицијата поради подобри аргументи изнесени во расправата од други говорници. Во еден случај е забележано дека пратеник на седницата на Комисијата за финансирање и буџет укажал на промена на позицијата, но притоа не посочил од кои причини ја менува. Промена на позицијата поради повквалитетни аргументи е забележана само еднаш во првиот мониториран период (19 јуни – 1 август).

Во февруари во 37% од дискусиите говорниците ја признале вредноста на аргументите на другите дискусанти. Тоа укажува дека дел од говорниците на седниците имале исти позиции со другите учесници во расправите па искажале почитување кон нивните аргументите. Друг дел од говорниците имале различни позиции, но искажале почит и ја признале вредноста на спротивставените аргументи изнесени од соговорниците. Меѓутоа, признавањето на вредноста на туѓите аргументите во ниту еден случај не довело до менување на позициите на говорниците. Истовремено ова е највисоко ниво на оваа категорија од почетокот на мониторингот.

Во 15% говорниците не ја признале вредноста на аргументите изнесени од други учесници, ниту ја промениле својата позиција. Во 47% од дискусиите говорниците воопшто не се осврнале на аргументите изнесени од другите учесници на седниците.

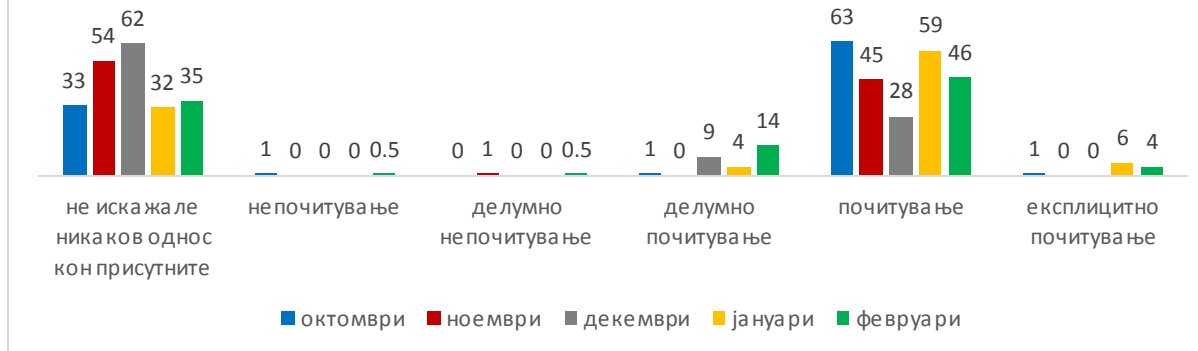
Сила на подобар аргумент (%)

IV. ПОЧИТ КОН УЧЕСНИЦИ

Во февруари пратениците во 46% од дискусиите изразиле почит кон другите пратеници, соучесници. Ова е намалување за 13% во однос на јануари, но за 18% повеќе отколку во декември. Во 35% од дискусиите говорниците не искажале никаков однос кон другите учесници. Степенот на делумно почитување е зголемен на 14% што е 10% повеќе отколку во јануари и 5% отколку во декември. Делумното почитување значи дека говорниците во поголем дел од своите дискусии биле неутрални или искажувале почитување кон другите учесници, но во мал дел упатиле и лични, или партиски напади навреди. Во 4% говорниците искажале експлицитно почитување. Експлицитното почитување пред сè значи дека пратениците во своите дискусии упатувале лични или партиски пофалби кон другите учесници на седниците. Во февруари на седницата посветена на пратенички прашања е забележан еден случај на целосно непочитување кон другите учесници и еден на делумно непочитување.

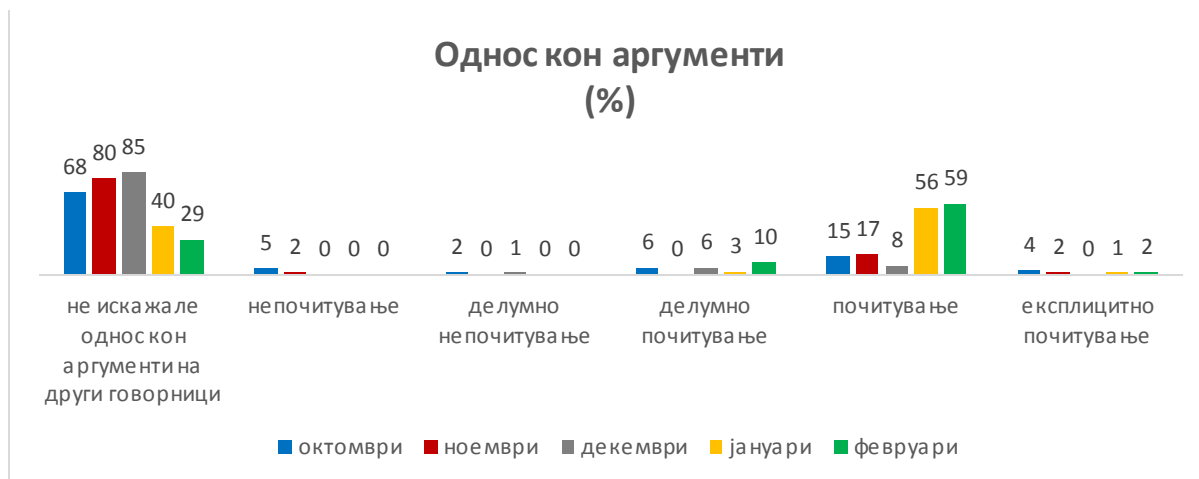
Однос кон учесници (%)

V. ПОЧИТ КОН АРГУМЕНТИ

Во февруари пратениците во поголем дел искажаа почит кон аргументите на другите говорници. Тоа го направија во 59% од дискусиите што споредено со јануари е за 3% повеќе. Сепак, ова не е највисоко ниво. Во периодот 19 јуни – 1 август пратениците искажаа почитување кон аргументите на другите говорници во 74%, а во периодот 25 август – 30 септември во 61% од дискусиите. Во декември пак пратениците искажаа најмалку почитување односно само во 8% од случаите. Во 10% од дискусиите говорниците искажаа делумно почитување. Тоа значи дека во поголем дел од дискусиите се неутрални или искажуваат почитување, но во помал дел искажуваат непочитување кон аргументите на другите говорници.

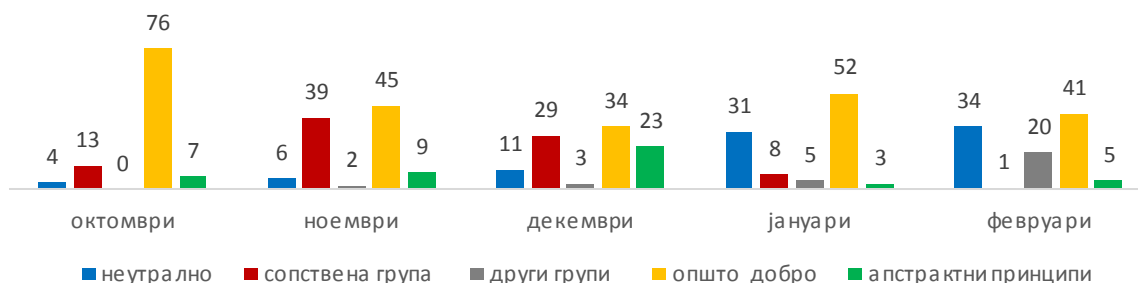
VI. ОПФАТ НА ОБРАЗЛОЖЕНИЕ И ПРЕКИНИ

Во февруари во 34% од говорите, учесниците беа неутрални односно не ги поврзаа своите аргументи со придобивки или последици за некоја група или партија. Во 41% од дискусиите пратениците ги поврзаа своите аргументи со придобивки или последици за доброто на сите граѓани односно со општото добро. Ова е 11% помалку отколку во јануари. Во 20% од дискусиите говорниците ги поврзуваа своите аргументи со придобивки или последици за други групи односно пред сè со различни социјални групи во општеството. Пратениците во февруари многу помалку ги поврзуваа аргументите со придобивки или последици за сопствените етнички или политички групи споредено со претходните месеци. Мониторингот во јануари покажа опаѓање на процентот на дискусии во кои говорниците се повикуваат на придобивки или последици за сопствените партиски или етнички групи.

Во еден случај е забележан прекин на дискусијата на еден говорник од страна на други учесници на седницата. По краткиот прекин говорникот ја продолжи својата дискусија.

Во чие име пратениците ги изнесуваат своите ставови? (%)

VII. НЕДОЛИЧЕН ГОВОР

Во поглед на недоличниот говор, учесниците во мониторираните собраниски дебати во овој период генерално се воздржуваа од негово користење. Во февруари се забележани два случаи кога пратеници употребиле недоличен говор кон други личности учесници на седниците. Двете дискусии во кои е употребен ваков говор се случија на седницата посветена на пратенички прашања. Не забележан случај на ограничување на пратениците при нивните излагања од говорниците.

Д. ЗАКЛУЧОЦИ:

- Продолжи трендот на намалување на дискусиите во кои пратениците ставовите ги поткрепуваат со по два и повеќе аргументи, а се зголеми процентот на дискусии со слабо образложение. Степенот на аргументираност на говорите со најмалку два аргументи во февруари опадна на најниско ниво од почетокот на мониторингот.
- Учесниците на мониторираните седници повторно не покажаа интерес и подготвеност за менување на ставовите поради поквалитетни аргументи изнесени во расправата. Ниту еден пратеник не укажал на промена на својата позиција иако во 37% од случаите говорниците ја признале вредноста на изнесените аргументи од другите учесници на седниците. Во еден случај пратеник ја сменил својата позиција, но не образложил од кои причини го прави тоа.
- Продолжи трендот на намалување на процентот на дискусии во кои говорниците воопшто не се осврнуваат на аргументите изнесени од други говорници. Во ноември изнесуваше 99%, во декември 83%, во јануари 50%, а во февруари 47%.
- Опозицијата во Собранието претставена од 10 пратеници го задржа уделот во дискусиите од 29% идентично како и во јануари. Воедно тоа е највисокото ниво на учество на опозициските пратеници од почетокот на мониторингот во јуни 2014 досега.

- Во февруари е мониторирана седница на Законодавно-правната комисија на која на 7 точки од дневниот ред ниту еден пратеник не земал збор.
- Според полот на говорниците пратеници жените значително беа поактивни од мажите. На пратеничките отпаѓаат 57% од вкупниот број на дискусиите, а на мажите 43%. Кај жените отпаѓа доминантниот дел од репликите и контрарепликите.
- Во јануари повторно се зголеми процентот на дискусии во кои пратениците искажале почитување кон аргументите другите пратеници, а за 13% се намалија дискусиите во кои се искажува почит кон самите учесници на седниците. Во еден случај е искажано целосно непочитување кон еден учесник на пленарна седница, а во еден случај е употребен и недоличен говор кон личноста на еден од учесниците.
- Пратеничките прашања, предлог на Закон за трансформација во редовен работен однос, измените на Законот за високо образование, на Закон за електронски комуникации и на законот за царинска управа поттикнаа најмногу дебата меѓу пратениците.
- Зголемен е процентот на дискусии во кои говорниците биле неутрални односно не ги поврзуваат со придобивки и последици за ниту една група на досега највисоко ниво од 34%. За сметка на тоа, пратениците во јануари поретко своите аргументи ги поврзувале со општото добро споредено со јануари. За сметка на тоа пратениците во декември почесто ги поврзуваа своите аргументи со придобивки или последици за други групи – 20%, притоа најчесто со различни социјални групи во општеството. Намален е процентот на дискусии во кои говорниците се повикувале на придобивките или последиците на своите политики или етнички групи.
- Дискусијата околу поголемиот дел од законските предлози останува генерално слаба и не овозможува преку јавна дебата да се тестира валидноста и издржаноста на подготвените и изнесените аргументи на пратениците. Со тоа се пропушта можноста аргументите да бидат оспорени или надополнети, а со тоа јавноста е осиромашена за различни гледишта кои би придонеле за изработка на поквалитетни одлуки во прилог на општото добро и јавниот интерес.

Проектот „Собранието под лупа, засилување на политичката дебата и делиберативниот дискурс“ е финансиран од страна на Европската Унија.

Оваа публикација е изготвена со помош на Европската Унија. Содржината на публикацијата е единствена одговорност на Институт за демократија „Социетас Цивилис“ – Скопје (ИДСЦС) и на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Европската Унија.